

Nr 5.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 30 april 1948 (nr 218) om sambruksföreningar.

Genom en den 11 januari 1952 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 31, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t under återopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll föreslagit riksdagen att antaga följande vid propositionen fogade förslag till

L a g

angående ändring i lagen den 30 april 1948 (nr 218) om sambruksföreningar.

Härigenom förordnas, att 20, 50—54, 58, 59 och 61 §§ lagen den 30 april 1948 om sambruksföreningar skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Gällande lydelse.)

(Föreslagen lydelse.)

20 §.

Har föreningen förvärvat avgående medlems andel men icke avyttrat den och träder föreningen i likvidation inom sex månader från det medlemmen avgått eller varder inom samma tid beslut om föreningens försättande i konkurs meddelat, skall, såvitt rör föreningens borgenärers rätt, den avgångnes rätt att utfå lösen bedömas efter de i 59 § lagen om ekonomiska föreningar givna föreskrifterna.

Har föreningen förvärvat avgående medlems andel men icke avyttrat den och träder föreningen i likvidation inom sex månader från det medlemmen avgått eller varder inom samma tid beslut om föreningens försättande i konkurs meddelat, skall, såvitt rör föreningens borgenärers rätt, den avgångnes rätt att utfå lösen bedömas efter de i 88 § första och andra styckena lagen om ekonomiska föreningar givna föreskrifterna.

Försättes föreningen — — — han utfått.

50 §.

Föreningssammanträde äger — — — till efterrättelse.

Har föreningssammanträde beslutit att föreningen skall träda i likvidation, skola tillika å föreningssammanträde väljas en eller flera likvi-

(Gällande lydelse.)

(Föreslagen lydelse.)

datorer; dock må i stadgarna kunna bestämmas, att en eller flera likvidatorer skola tillsättas i annan ordning att jämte de å föreningssammanträde valda deltaga i likvidationen.

51 §.

Sambruksförening skall — — — sin verksamhet.

Varder ej, på grund av anmälan av likvidatorer inom sex veckor efter det jämlikt första stycket likvidationsskyldighet inträtt, i det i 3 § andra stycket omförmälda registret infört att föreningen trätt i likvidation, förklare rätten, på ansökan av styrelseledamot eller föreningsmedlem och efter föreningens hörande, att föreningen skall träda i likvidation; och förelägge rätten föreningen att inom viss tid, ej understigande sex veckor, till rätten ingiva bevis, att i registret skett införing varom ovan sagts, vid äventyr att eljest en eller flera likvidatorer förordnas av rätten.

Utser föreningen ej likvidatorer, ehuru likvidationsskyldighet inträtt jämlikt stadgandet i första stycket under 1), vare de, som med vetskap om förhållandet deltaga i beslut om fortsättande av föreningens verksamhet eller handla å dess vägnar, ansvariga för uppkommande förbindelser, en för alla och alla för en, såsom för egen skuld. Därest efter utgången av den i nämnda stadgande angivna tiden av ett år tillräckligt antal medlemmar inträda eller lantbruksstyrelsen lämnar medgivande som där sägs, äge dock ej ansvarighet rum för förbindelse, som uppkommer sedan så skett.

52 §.

Saknar sambruksförening — — — i likvidation.
Sker ansökan — — — flera likvidatorer.

Genom rättens försorg skall till lantbruksstyrelsen ofördröjligen avsändas dels för registrering meddelande om beslutet att föreningen skall träda i likvidation, dels ock underrättelse om förordnande av likvidator

(Gällande lydelse.)

(Föreslagen lydelse.)

med angivande av hans fullständiga namn och postadress. Förordnas syssloman, skall ock för registrering ofördröjligen avsändas meddelande där om med angivande av sysslomannens fullständiga namn och hemvist.

53 §.

Finnes att — — — verkställa likvidationen.

I fråga om avsändande av meddelande och underrättelse till lantbruksstyrelsen skall gälla vad i 52 § är stadgat.

54 §.

Likvidatorernas förvaltning och föreningens räkenskaper under likvidationen skola granskas av en eller flera å föreningsammanskrade utsedda likvidationsrevisorer. Beträffande dessa skola bestämmelserna i 35 § andra och tredje styckena, 36 § första stycket och 40 § andra stycket äga motsvarande tillämpning.

I fråga om likvidation och upplösning av sambruksförening samt om avträdande av sådan förenings egendom till konkurs skall utöver vad ovan stadgats i tillämpliga delar gälla vad i 49—64 §§ lagen om ekonomiska föreningar sägs, därvid dock skall iakttagas, att i stället för lagrum, var till i sagda paragrafer hänvisas, motsvarande stadgande i denna lag skall tillämpas, nämligen

i stället för 25 § lagen om ekonomiska föreningar 30 § denna lag;

i stället för 39, 40 och 41 §§ lagen om ekonomiska föreningar 44 § andra stycket samt 45 och 46 §§ denna lag;

i stället för 47 § lagen om ekonomiska föreningar 52 § denna lag; samt

i stället för 48 § lagen om ekonomiska föreningar 51 § denna lag.

Utöver vad ovan stadgats skall i fråga om likvidation och upplösning av sambruksförening samt om avträdande av sådan förenings egendom till konkurs i tillämpliga delar gälla vad i 76—79 §§, 81—83 §§, 84 § första och andra styckena, 85—94 §§ samt 95 § första stycket första punkten och andra stycket lagen om ekonomiska föreningar föreskrives. Vid tillämpning av nämnda paragrafer skall dock iakttagas

att vad i 77 och 78 §§ sägs om länsstyrelsen i stället skall avse lantbruksstyrelsen;

att i 81 § hänvisningarna till 49—51 och 64 §§ icke skola gälla samt hänvisningarna till 38—44 §§, 57 § 1 mom., 63, 65 och 66 §§ i stället skola avse 33 §, 34 § första stycket, 44, 45 och 46 §§ denna lag;

att i 82 § hänvisningarna till 58 och 59 §§ i stället skola avse 40 § sista stycket och 43 § denna lag;

att i 84 § andra stycket hänvisningen till 73 § i stället skall avse 53 § denna lag;

att i 87 och 89 §§ hänvisningen till

(Gällande lydelse.)

(Föreslagen lydelse.)

51 § icke skall gälla samt hänvisningen till 57 § 1 mom. i stället skall avse 39 § denna lag,

att i 93 § hänvisningen till 72 § i stället skall avse 52 § denna lag; samt

att i 95 § andra stycket hänvisningarna till 63 § sista stycket, 65 § sista stycket och 66 § i stället skola avse 45 § andra och sista styckena samt 46 § denna lag.

Med de jämkningar som följa av vad i andra stycket föreskrivits skall i fråga om likvidatorers befogenhet att företräda föreningen så ock om deras rättigheter och skyldigheter i övrigt i tillämpliga delar gälla vad i denna lag är stadgat om styrelse eller styrelseledamot.

Skola i samband med likvidation av sambruksförening föreningens behållna tillgångar skiftas mellan medlemmarna, äge de, som vid föreningens trädande i likvidation voro medlemmar i föreningen, återbekomma en var sin insats eller, om tillgångarna ej därtill förslå, vad på insatsen belöper. Uppstår överskott, skall det fördelas efter huvudtalet, där ej annan grund finnes bestämd i stadgarna.

58 §.

Med dagsböter — — — fängelse straffes

1. styrelseledamot eller — — — vilseledande uppgift;
2. styrelseledamot eller — — — å föreningssammanträde;
3. styrelseledamot, där han uppsåtligt låter verkställa utbetalning i strid mot bestämmelserna i 22 eller 24 §;
4. revisor, där han i revisionsberättelse eller annan handling, som framlägges på föreningssammanträde eller annorledes hålles tillgänglig för medlem, uppsåtligt eller av grov vårdslöshet meddelar oriktig eller vilseledande uppgift rörande föreningens angelägenheter eller uppsåtligt eller av grov vårdslöshet underlåter att göra anmärkning beträffande förvaltningen, ändå att anledning därtill föreligger;
3. styrelseledamot eller likvidator, där han uppsåtligt låter verkställa utbetalning i strid mot bestämmelserna i 22 eller 24 §;
4. revisor eller likvidationsrevisor, där han i revisionsberättelse eller annan handling, som framlägges på föreningssammanträde eller annorledes hålles tillgänglig för medlem, uppsåtligt eller av grov vårdslöshet meddelar oriktig eller vilseledande uppgift rörande föreningens angelägenheter eller uppsåtligt eller av grov vårdslöshet underlåter att göra anmärkning beträffande förvaltningen, ändå att anledning därtill föreligger;

(Gällande lydelse.)

5. revisor som, oaktat han insett eller bort inse, att skada därav kunnat följa, yppar något av vad vid verkställd granskning kommer till hans kännedom, utan att det med nödvändighet erfordras för fullgörande av hans uppdrag.

59 §.

Med dagsböter straffes den som underlåter att *iakttaga föreskrift i 32 § första stycket, 34 § andra stycket, 36 § andra stycket, 37 §, 39 §, 42 § tredje stycket eller 48 § första stycket*, så ock den som *ej fullgör vad honom åligger enligt 54 § denna lag, jämförd med 54 §, 55 § andra stycket, 61 § andra stycket eller 64 § första stycket lagen om ekonomiska föreningar.*

(Föreslagen lydelse.)

5. revisor *eller likvidationsrevisor* som, oaktat han insett eller bort inse, att skada därav kunnat följa, yppar något av vad vid verkställd granskning kommer till hans kännedom, utan att det med nödvändighet erfordras för fullgörande av hans uppdrag.

Med dagsböter straffes den som underlåter att *fullgöra vad honom åligger enligt 32 § första stycket, 34 § andra stycket, 36 § andra stycket, 37 §, 39 §, 42 § tredje stycket, 48 § första stycket eller 54 § tredje stycket, jämfört med 36 § andra stycket eller 42 § tredje stycket*, så ock den som *åsidosätter förpliktelse, vilken beträffande anmälan för registrering, avlämnande av handlingar till revisorer eller likvidationsrevisorer, framläggande av handlingar på förningssammanträde eller avgivande av revisionsberättelse åvilar honom enligt 54 § andra stycket denna lag, jämfört med 79, 81, 83, 86, 87, 89, 90 eller 92 § lagen om ekonomiska föreningar.*

61 §.

Beträffande skadeståndsskyldighet för styrelseledamöter, revisorer, likvidatorer och föreningsmedlemmar skall i tillämpliga delar gälla vad i lagen om ekonomiska föreningar är stadgat.

Beträffande skadeståndsskyldighet för styrelseledamöter, revisorer, likvidatorer, *likvidationsrevisorer* och föreningsmedlemmar *samt för sysslomän som avses i 52 §* skall i tillämpliga delar gälla vad i lagen om ekonomiska föreningar är stadgat.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1953.

I fråga om de i propositionen anförda skälen får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas här nedan, hänvisa till propositionen.

Lagförslaget innebär i huvudsak att vissa hänvisningar i sambruksföreningslagen till likvidationsbestämmelserna i 1911 års lag om ekonomiska föreningar skola ersättas med hänvisningar till motsvarande stadganden i den nya lag om ekonomiska föreningar som träder i kraft den 1 januari 1953.

Föredragande departementschefen, statsrådet Norup, anförde vid lagrådsremissen.

»Lagen den 30 april 1948 om sambruksföreningar är i stort sett utformad som en från den allmänna föreningslagen fristående författning. Med avseende å förfarandet vid likvidation och upplösning samt avträdande av sambruksförenings egendom till konkurs har emellertid förfarits så, att hänvisningar skett till vissa angivna paragrafer i lagen den 22 juni 1911 om ekonomiska föreningar. Sistnämnda lag kommer den 1 januari 1953 att ersättas av en ny lag i samma ämne, utfärdad den 1 juni 1951 (nr 308). I den nya lagen om ekonomiska föreningar ha bestämmelserna om likvidation, upplösning och konkurs delvis fått en annan uppställning än i 1911 års lag. Det kräves därför ett ganska ingående studium för att avgöra, vilka stadganden i nya lagen som trätt i stället för en viss paragraf i den gamla. Därtill kommer, att vissa föreskrifter om utskiftning i 1911 års lag sakna motsvarighet i 1951 års lag samt att sistnämnda lag å andra sidan innehåller åtskilliga nya regler angående likvidationsförfarandet, vilka torde böra erhålla tillämpning även i fråga om sambruksföreningar. På grund av vad sålunda anförts torde det vara nödvändigt att nyssnämnda hänvisningar i lagen om sambruksföreningar utbytas mot stadganden som klart giva vid handen, vilka bestämmelser i 1951 års lag som skola iakttagas beträffande likvidation och upplösning av sambruksförening samt sådan förenings konkurs ävensom vad i övrigt skall gälla i dessa avseenden. Detta föranleder ändringar i 20 samt 50—54 §§ lagen om sambruksföreningar. I samband därmed torde, av motsvarande skäl, vissa jämkningar böra vidtagas i ansvars- och skadeståndsbestämmelserna i 58, 59 och 61 §§ samma lag.

I överensstämmelse med det anförda har jag låtit inom jordbruksdepartementet upprätta förslag till *lag angående ändring i lagen den 30 april 1948 (nr 218) om sambruksföreningar*. Ändringarna böra träda i kraft samtidigt med den nya lagen om ekonomiska föreningar, d. v. s. den 1 januari 1953.»

Lagrådet fann vid sin granskning av förslaget anledning till vissa erinringar avseende förtydligande eller förenkling av lagtexten, vilka erinringar beaktats i det för riksdagen framlagda förslaget.

Därjämte yttrade lagrådet, bl. a., följande:

De föreslagna ändringarna i förevarande lag avse huvudsakligen att bringa bestämmelserna om likvidation och upplösning av sambruksförening samt sådan förenings konkurs i överensstämmelse med motsvarande stadganden i lagen den 1 juni 1951 om ekonomiska föreningar. Dessa ändringar sammanhånga med att sambruksföreningslagen i berörda hänseenden i stor utsträckning hänvisar till 1911 års lag om ekonomiska föreningar.

Vid en jämförelse i övriga delar mellan lagen om sambruksföreningar och den nya allmänna föreningslagen faller i ögonen, att de båda lagarna på flera punkter, vari ändring ej föreslagits, förete delvis rätt avsevärda olikheter. I vissa avseenden äro naturligen sådana olikheter befogade med hänsyn till ändamålet med sambruksföreningarnas verksamhet och det särskilda syfte, som förstnämnda lag vill tillgodose. I vissa andra hänseenden åter kan tvekan råda, huruvida skiljaktighet mellan de båda lagarna kan

ur saklig synpunkt anses tillräckligt motiverad. Såsom exempel härpå kan erinras om de i 63 och 64 §§ allmänna föreningslagen upptagna stadgandena till skydd för minoriteten inom en förening, till vilka stadganden någon motsvarighet icke finnes i lagen om sambruksföreningar. Skäl synas kunna införas för en omarbetning av sistnämnda lag i detta avseende. Här för krävas dock uppenbarligen ytterligare sakliga överväganden.

På en del punkter förete emellertid de båda lagarna olikheter, vilka otvivelaktigt icke äro sakligt grundade. Det kan ifrågasättas, huruvida icke i samband med de nu föreslagna ändringarna i lagen om sambruksföreningar denna i åsyftade hänseenden bör bringas i överensstämmelse med den allmänna föreningslagen, helst som härför icke läser krävas någon närmare utredning. Lagrådet vill härutinnan framhålla följande.

I 68 § andra stycket allmänna föreningslagen föreskrives, att beslut om ändring i vissa hänseenden av förenings stadgar ej må tillämpas mot medlemmen, som icke samtyckt till ändringen och som uppsäger sig till utträde ur föreningen inom en månad från det slutligt beslut fattades (eller, då beslutet fattats av fullmäktige, inom lika tid efter det medlemmen underrättats om beslutet). Enligt 48 § andra stycket lagen om sambruksföreningar gäller för anmälan om utträde i liknande fall en tid av fyra veckor från det beslutet om stadgeändring fattades. Ändras denna tid till en månad, torde även den i 14 § sistnämnda lag angivna tiden av fyra veckor böra utsträckas på enahanda sätt.

Jämlikt 69 § 1 mom. andra stycket allmänna föreningslagen skall i där avsett fall talan å beslut, som fattats å föreningsstämma, väckas inom tre månader från beslutets dag. För motsvarande fall stadgas i 49 § andra stycket lagen om sambruksföreningar en tid av två månader. Om sistnämnda tid förlänges till tre månader, skulle härigenom överensstämmelse ock vinnas med vad som gäller enligt 138 § 1 mom. andra stycket aktiebolagslagen.

Enligt 6 § sista stycket lagen om sambruksföreningar må ej annan än sambruksförening i sin firma eller eljest vid beteckning av rörelsen använda ordet »sambruksförening» eller »föreningsjordbruk». Någon bestämmelse om straff för den som bryter mot vad sålunda föreskrivits finnes emellertid icke, i motsats till vad som för liknande fall gäller enligt allmänna föreningslagen (110 § punkten 7 jämförd med 7 § sista stycket). Därest jämväl i lagen om sambruksföreningar straff anses böra stadgas för brott av nu avsedd art, bör bestämmelse härom upptagas såsom en ny punkt i 58 §.

Av 112 § allmänna föreningslagen framgår, att förseelse varom i 111 § 4 samma lag sägs må åtalas allenast av målsägande, därvid såsom målsägande skall anses såväl föreningen som varje medlem däri. Motsvarande förseelser i fråga om sambruksföreningslagen äro däremot underkastade allmänt åtal. Skäl till sådan olikhet torde icke föreligga. Bestämmelse om begränsning av åtalsrätten i nu avsedda fall skulle lämpligen kunna införas i 60 § sistnämnda lag; vad i denna paragraf för närvarande stadgas kan nämligen såsom numera överflödigt utgå.

I anledning av lagrådets här återgivna yttrande anför *departementschefen* i propositionen.

Ifrågavarande lagförslag har tillkommit av den anledningen, att de hänvisningar till vissa paragrafer i 1911 års lag om ekonomiska föreningar, som för närvarande finnas i sambruksföreningslagen, ej lämpligen kunna bibehållas. Såsom framhållits av första lagutskottet vid 1951 års riksdag

(utlåtande nr 25 s. 51) skulle det nämligen möta svårigheter att efter genomförandet av den nya allmänna föreningslagen klart fastslå dessa hänvisningars innebörd. Denna har hittills varit, att i allt som äger samband med likvidation och upplösning av sambruksförening samt sådan förenings konkurs skall — såvitt ej särskilda skäl föranleda till annat — gälla detsamma som i nämnda hänseenden är föreskrivet beträffande ekonomiska föreningar i allmänhet. Förslaget avser att bevara denna grund-sats orubbad.

Vid förslaget upprättande övervägde jag, huruvida en mera fullständig översyn av sambruksföreningslagen borde företagas för att bringa den i överensstämmelse med den nya allmänna föreningslagen i alla de avseenden där avvikelser ej kunde anses påkallad på grund av sambruksföreningarnas speciella karaktär. Med hänsyn till de myndigheter och enskilda som ha att i praktiken taga befattning med sambruksföreningslagen ansåg jag emellertid önskvärt att ändringarna i denna begränsades till det minsta möjliga. Lagrådet har nu — dock utan att framställa något bestämt yrkande — ifrågasatt huruvida icke, utöver de föreslagna ändringarna, en omarbetning i nyss antydda syfte borde ske åtminstone på vissa punkter, där lagrådet funnit uppenbart att någon saklig grund för olikhet mellan de båda lagarna ej vore för handen. Detta har dock icke givit mig anledning att frångå min tidigare ståndpunkt. Jag vill erinra att ett av de skäl som åberopades för att utforma sambruksföreningslagen såsom en från den allmänna föreningslagen fristående författning var just önskvärheten av att inga mera omfattande ändringar skulle behöva göras i förstnämnda lag, när den redan då förberedda revisionen av allmänna föreningslagen genomfördes. Dessutom vill jag framhålla att man knappast torde behöva befara några praktiska olägenheter av att sambruksföreningslagen i de avseenden, varom nu är fråga, avviker från den nya allmänna föreningslagen. Liknande avvikelser förekomma i viss utsträckning i lagen om bostadsrättsföreningar utan att detta ansetts böra föranleda ändring av sistnämnda lag.

Utskottet. Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag och får alltså hemställa,

att förevarande proposition, nr 31, måtte av riksdagen bifallas.

Stockholm den 21 februari 1952.

På första lagutskottets vägnar:

OLOV RYLANDER.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit

från första kammaren: herrar Lodenius, Cassel, Lindgren, John Wiktor Jonsson, fru Wallentheim och herr Franzén;

från andra kammaren: herrar Rylander, Hedlund i Östersund, Johansson i Norrfors, Lindberg, fröken Öberg, herr Östlund, fru Gärde Widemar och herr Ekström.